

מאור עינים

חידושי תורה על הפרשה

גליון מס' 13

ויחי תשפ"ב

וביאר רש"י שם, אף הוא בחיים, שיביאנו בגולה כדי לגאול את בניו לעיניו וכו' ודחנטו חנטיא נדמה להם שמת אבל חי היה.

דהיינו, לפי רש"י יעקב באמת לא מת, וכל מה שחנטו אותו זה רק היה נדמה להם שהוא מת¹.

ונ"ל, בגלל שיעקב לא מת והוא בעצמו יבוא לגאול את בניו, לכך רצה לגלות את הקץ מתי יהיה הזמן שיבוא לגאול אותם².

(מט, ח) יהודה אתה יודוך אחיך וכו'.

בתרגום פל', יהודה את אודיתא ולא בהייתא [התביישת] (במעשה תמר).

המעלה של יהודה היא לא רק שהודה, אלא שלא בוש לומר שטעה. וכן מצאנו אצל דוד המלך שהיה מזרעו של יהודה שלא היה בוש לחזור בו שטעה, כמבואר בגמ' בברכות (דף ד.), אמר דוד לפני הקב"ה וכו' כל מה שאני עושה אני נמלך במפיבשת רבי ואומר לו מפיבשת רבי, יפה דנתי, יפה חייבתי, יפה זכיתי, יפה טהרתי, יפה טמאתי, ולא בושתי.

והטעם שיעקב זכה שלא מת, נ"ל ע"פ הגמ' בסנהדרין (דף צז.), על העיר קושטא שלא היו משנים בדיבורם, ומחמת כן לא היה מת שם אדם שלא בזמנו. ועל יעקב כתוב, 'תתן אמת ליעקב' (מיכה ז, כ), ויתכן בגלל מידת האמת שביעקב, זכה שלא מת. (וידוע שהנחש גרם למות בעולם, ע"י ששינה מדיבורו).

ובדרך רמז י"ל, 'תתן אמת ליעקב' (מיכה ז, כ), 'אמת ליעקב' אותם אותיות 'יעקב לא מת'.

(מו, א) ויסע ישראל וכל-אשר-לו ויבא בארה שבע, ויזבח זבחים לאלוקי יצחק.

כתב רש"י, לאלוקי אביו יצחק, חייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקנו, לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם.

לכאורה היה יכול להזכיר גם את אברהם ולומר אלוקי אברהם ואלוקי יצחק?

ונ"ל שכבוד שמכבדים אחד, זה יותר ממה שמכבדים שתיים ביחד.

(מט, א) ויקרא יעקב אל-בניו, ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר-יקרא אתכם באחרית הימים.

כתב רש"י, ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים.

הגמ' בתענית (דף ה:), א"ר יוחנן, יעקב אבינו לא מת וכו' מקרא אני דורש שנאמר (ירמיה ל, י), 'וְאֶתְּהָ אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַ מִן־חֹק וְאֵת יִרְעָה מֵאֲרִץ שְׂבָיִם', מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים.

¹ יש מפרשים שכוונה דברים שלא טעם טעם מיתה. עיין רמב"ן (בראשית מט, לג). ורבינו בחיי (שם).

² ע"פ דברי רש"י הנ"ל שיעקב באמת לא מת, נ"ל דברי המדרש תנחומא ורבה (ד'), 'אמר ריש לקיש, אמר לו הקב"ה [ליעקב] חייך, נטמן אתה ואין אתה מת', לכאורה המדרש תמוה, אם נטמן אתה, אך זה שאין אתה מת? ולפי דברי רש"י זה נפלא, שהקב"ה אמר ליעקב, נטמן אתה, היינו, אתה רק נראה נטמן, אך באמת אתה לא מת.